

Književni prilozi u *Glasu Sv. Antuna* (1947. – 1955.)

Vladimir Lončarević¹

Hrvatska književnost doživjela je završetkom Drugoga svjetskoga rata 1945. veliki politički prijelom i, nedvojbeno, duhovni lom. Znatan dio književnika zbog političkih je razloga emigrirao nastavivši književni život u inozemstvu. Godine 1947. pokrenut je pod patronatom hrvatskih franjevacu u Buenos Airesu list *Glas Sv. Antuna*. Glavni urednik bio je književnik Ivo Lendić. Osim vjerskih i političkih tekstova, list je objavljivao i književne: poeziju, kratku prozu, esej, književni prikaz i književnu kritiku pa je pojava takva glasila samo dvije godine nakon završetka rata značila idejno-duhovni kontrapunkt književnosti u tadašnjoj Hrvatskoj u kojoj su književnici bili pod snažnim političkim pritiskom u ime jugoslavenske ideje i komunističke ideologije. Cilj je ovoga članka evidentirati osnovne činjenice s obzirom na autorstvo i broj književnih priloga prema vrstama i žanrovima, istaknuti umjetničkim i drugima značajkama važnije među njima te utvrditi književnu relevantnost *Glasa Sv. Antuna* koji je tada imao ulogu reprezentanta jedne književne generacije u emigraciji, čija su djela izrazito obilježena domoljubnim duhom i kršćanskim univerzalizmom.

Ključne riječi: *Glas Sv. Antuna*, hrvatska književnost, hrvatska emigracija, patriotizam, kršćanski univerzalizam.

---

¹ naslovni prof. dr. sc. Vladimir Lončarević, Vrbani 27, 10000 Zagreb, Hrvatska. E-pošta: vladimir.loncarevic31@gmail.com.

1. Uvod

Hrvatska književnost doživjela je u svibnju 1945. veliki državno-politički prijelom i, nedvojbeno, duhovni lom. Dio književnika napustio je domovinske prostore, dio ubijen, mnogi su zatvoreni, ujedno izgubivši građanska prava, dok je mnogima na neki rok ili trajno uskraćeno objavljivanje. Tako je prvih godina nakon rata tek manji dio književnika tzv. *lijeve provenijencije* mogao i smio objavljivati, no i to ne bez određenih oblika cenzure i samocenzure. Trebat će godine da se hrvatska književnost koliko-toliko, no nikad posve, oporavi od ideološkog pritiska i do krajnosti zaoštrene ideološke dezintegracije. Konkretno, to je značilo da je velik dio hrvatske književnosti bio recepcijski isključen iz onoga što se *in situ* razumijevalo sintagmom „suvremena hrvatska književnost“. Hrvatska je književnost tako razdvojena na dva pola: domovinski (dopušten, ali ideološki nadziran) i „emigrantski“ (slobodan, ali isključen i osuđen na memoricid). Tako je domovinsko čitateljstvo sve do 1990. bilo izolirano od stvaralaštva tzv. *emigrantske književnosti*, a uvelike je inercijom izolirano do danas. Tim samim ta je književnost pod ideološki nametnutom etiketom „ustaške emigracije“ (što je automatizmom značilo pravni i politički krimen) slabo poznata hrvatskoj „kulturnoj javnosti“, što god se time razumijevalo, pa je dobrodošao svaki pokušaj da je se evidentira, predstavi, interpretira i vrednuje te integrira u cjelinu hrvatske književnosti, to više što je, nasuprot uvriježenu mišljenju da je riječ o „marginalcima“, riječ o književnim „imenima“ kao što su Viktor Vida, Ivo Lendić, Ljubo Wiesner, Antun Bonifačić, Rajmund Kupareo (vratio se u Hrvatsku 1971.), Vinko Nikolić, Lucijan Kordić, Antun Nizeteo, Dušan Žanko, Stjepan Hrastovec, Srećko Karaman, Zvonimir Katalečić, Predrag Kordić, Alan (Alija) Horić, Husnija Hrustanović, Enver Mehmedagić, Luka Brajnović, Andrija Ilić, Nada Kesterčanek-Vujica, Hrvoje Ostojić, Mladen Kabalin, Zvonimir Katalenić, Zlatko Milković (ubijen 1946.), Jeronim Iljadica, Ivan Ev. Šarić... Samo su dvojica od njih, Vida i Wiesner tijekom jugoslavenske komunističke vladavine dobili prostor u nizu „Pet stoljeća hrvatske književnosti“. Spomenutoj niski književnika treba pridodati niz kulturnih radnika i publicista kao što su don Filip Lukas, Pavao Tijan, Vinko Krišković, Bogdan Radica, Karlo Mirth, fr. Hijacint Eterović, Ivo Bogdan (ubijen 1971.) i drugi. Ova, nasumice spomenuta imena s popisa koji je Mirth nazvao „najmno-goljudniji hrvatski intelektualni egzodus stoljeća“ (Mirth, 2003, 9), bjelodano upućuju na gubitak koji su hrvatska književnost i kultura pretrpjeli ne samo

zbog njihove odsutnosti iz domovinske književne i kulturne matice već i stoga što su bili prisiljeni stvarati u na mnoge načine ograničavajućim prilikama. Ko-liko je autoru ovoga teksta poznato, nikada nitko, bilo osobno, bilo u ime kakva god entiteta, nije izrazio žaljenje zbog gubitka tog golemog kulturnog dobra niti zbog stradanja ljudi.

2. Hrvatski poslijeratni iseljenički tisak

Ipak, preživjeli sudionici tog velikog intelektualnog zbjega – neke je naime jugoslavenska Ozna uspjela oteti, dovesti u Jugoslaviju i pogubiti, primjerice matematičara i publicista Daniela Uvanovića, novinare, urednike i publiciste Milivoja Magdića, Vilima Peroša i Tijasa Mortigijiju, dok je svećenik Krnoslav Dragaonović otet i „pacificiran“ – simbolično govoreći, prestrojili su se i razvili izvanredno bogat kulturni život. Samo u prvome poratnom desetljeću započinju ili nastavljaju izlaziti časopisi, listovi i glasila *Hrvatska revija*, *Hrvatska Republika*, *Hrvatska misao*, *Ave*, *Hrvatska* i *Hrvatska domobranska mladež* (Buenos Aires), *Osoba i Duh*, *Drina* (Madrid), *Križ* (Chicago), *The Croatia Press* (Cleveland), *Hrvatska država* (München), *Hrvatski radnik* (Pariz), *Hrvat* (London), *Hrvatski glas* (Winnipeg), *Glasnik Srca Isusova i Marijina* (Slazburg), *Ave Maria* (McKessport), *Hrvatski glas* (Winnipeg). Iz navedenog jasno je vidljivo da je upravo Buenos Aires središte tih aktivnosti gdje će se 1960. pojaviti i znamenit časopis na španjolskome jeziku *Studia Croatica*, a gdje će 1947. započeti izlaziti, među prvim poratnim hrvatskim glasilima u iseljentištvu, mjesečnik i polumjesečnik *Glasi Sv. Antuna - La Voz de San Antonio*.

3. *Glasi Sv. Antuna*⁴

Prvi broj *Glasi Sv. Antuna* tiskan je u lipnju 1947. Uzmemo li u obzir da je prvi veliki val hrvatskih emigranata, među kojima i urednik Lendić, prispio u Argentinu potkraj 1946. ili početkom 1947., pojava lista može se okarakterizi-

2 Usp. Listeš, Srećko. *Emigrantska Hrvatska revija*. Zagreb: Naklada Bošković, 2015.

3 Dana 16. lipnja 2023. obranjena je na Fakultetu hrvatskih studija disertacija: Tamara Bodor: *Uloga časopisa Osoba i duh (1949. - 1955.) u djelovanju organizacije Croatia Academica Catholica (CAC) u Madridu*. Mentor: prof. dr. sc. Sanja Vulić-Vranković.

4 Ovaj članak napisan je na temelju primjeraka časopisa u NSK u Zagrebu. Numeracija započinje brojem 6-7, lipanj 1947. Prvi sljedeći broj je 10-11, pa nije jasno nedostaju li između njih brojevi 8. i 9. (o tome nema napomene u Katalogu) ili su oni preskočeni kako bi se sačuvala podudarnost s mjesecima u godini. Koliko se pretragom knjižničnih fondova ustvrdilo, u svijetu samo Biblioteca Nacional Mariano Moreno de la Republica Argentina ima sve primjerke, ali nisu digitalizirani.

rati neobično brzom. Od 1953. izlazio je kao polumjesečnik, da bi posljednji, 202. broj izašao s nadnevkom 25. lipnja 1955, s obrazloženjem prestanka izlaza „uslijed novonastalih okolnosti“. Od najave i želje da list nastavi izlaziti nije bilo ništa. Glavni urednik bio je renomirani književnik Ivo Lendić (1908.–1982.), pjesnik, kritičar i esejist (potpisivao se i pseudonimima Ante Planika i J. Jinar). Pokrovitelji su bili „hrvatski franjevci“, kako stoji u zaglavlju. List je izlazio u Buenos Airesu koji je sve do sedamdesetih godina snažno središte emigrantskog tiska, kako političkog, tako kulturnog i vjerskog.

Koliko je poznato, o Glasu Sv. Antuna do sada nije pisano, osim osnovnih informacija, tako da o njemu nažalost nema naslovne natuknice niti u *Leksikonu hrvatskog iseljništva i manjina*, gdje ga se spominje kao nastavak lista *Život*, koji je 1947. bio pokrenuo fra Blaž Štefanić (Šakić; Dobrovšak, 2020, 402) te ga se kratko predstavlja u zbirnoj natuknici „hrvatske periodične publikacije u Argentini“ kvalifikacijom „novine Glas sv. Antuna koje su imale veliku važnost u hrv. emigraciji zbog uređivačke politike koja nije bila stranački obojena, kao i zbog katoličkog i antikomunističkog usmjerenja. Novine su obrađivale suvremene svjetske i nacionalne teme, a među suradnicima su bili mnogi hrv. intelektualci i većina hrv. migrantskih književnika“ (Šakić; Dobrovšak, 2020, 468). Tako i popularna *Wikipedija* list atribuirala „po ideološkoj usmjerenosti, Glas sv. Antuna je bio katolički, nestranački i antikomunistički list“ (https://hr.wikipedia.org/wiki/Glas_sv._Antuna). Pišući „pristojno i pomirljivo“ (Novak, 2005, 832), list je od početka učinio odmak od ustaštva, kritički sagledavajući držav-nopolitičko iskustvo NDH, tražeći nove putove hrvatskom oslobođenju te je, u cjelini imao „konstruktivan utjecaj na izbjeglištvo“ (Radica, 1984, 551).

Budući da većih priloga o Glasu Sv. Antuna nema, nije obrađen nijedan njegov tematski sklop. Njih možemo razvrstati na crkveni (papinski govori i dokumenti, redovništvo, teološke teme, crkvenopovijesne i hagiografske teme, biografski članci o svećenicima i redovnicima, progon Crkve u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini.), međunarodnopolitički (hladni rat, odnos između Istoka i Zapada, budućnost Srednje Europe /Podunavlja/, demokracija, europejstvo, budućnost Hrvatske u Europi), hrvatsko-jugoslavenski politički sklop (kolekti-vizacija, politički procesi u FNRJ, odnosi unutar KPJ, položaj Hrvatske u Jugo-slaviji) te kulturni (književnost, glazba, likovna umjetnost).

3.1. Književni prilozi

Kako je oko *Glasa Sv. Antuna* bila okupljena „većina hrv. migrantskih književnika“, književnost je sadržajno redovito prisutna, pa gotovo nema broja bez makar jednog književnog priloga. U prvome broju (br. 6-7, lipanj 1947.). nalazimo ih nekoliko: domoljubno intoniranu pjesmu *Molitvu Sv. Antunu* F. Radonića (pseud.?), pjesmu *Naš Stari Vladimira Kovačića*, posvećenu Anti Starčeviću, novelu Giovannija Papinija *Posjet Lenjinu* na španjolskome te na kraju dvije pjesme Vinka Nikolića: *Neznani grobovi* i *Prognanikova molitva*. Već prema tim naslovima možemo nazrijeti dvije temeljne tematske preokupacije: vjersku i povijesno-ideološko-političku. U drugome godištu (1948.) književni su prilozi mnogo raznovrsniji: pjesme, eseji, književnopovijesni prikazi, crtica i novela. Od godine 1949. eseji i književnopovijesni prikazi objavljuju se većinom u rubrici „Kulturni pregled“.

3.1.1. Poezija

Lirska poezija najzastupljenija je vrsta. Pjesmama su zastupljeni pokojni ili živeći hrvatski pisci. Najviše pjesama⁵, pedesetak, objavio je Viktor Vida⁶, a slijede ga (kronološki prema pojavi prve pjesme) Antun Bonifačić (Andrija Juranić)⁷, Ivo Lendić (Ante Planika)⁸, Srećko Karaman⁹, Ivo Parica¹⁰, Luka Brajnović¹¹, Fray

5 Prvi broj iza pjesme označava br. lista, drugi godinu, treći stranicu.

6 *Ptičar*, 5-48-3; *Gorući Grm*, *Sanak pod Tvrdjavom*, *Uspomeni Milivoja Magdića*, *Maslina*, *Groblje*, *Večer navještenja i noć*, 12-48-1. i 2; *Sigismundu*, *Mrtvi gradovi na moru*, 2/3-49-6; *Između riječi*, 5-49-8; *Samoća*, 8-49-7; *Bilješka za životopis*, 9-49-2; *San duše o krajoliku Svetog Frana*, 10-49-4; *Anđeo mrtvih*, *Utjeha*, 11/12-49-11; *Rapsodija bratstva živih i mrtvih*, 1-50-7; *Željezni zastor*, 5-50-1; *Tihi život*, *Dug dan mrtva djeteta*, 5-50-10; *Jutarnja molitva*, 8-50-7; *Svemir osobe*, 9-50-6; *Atleta*, 11-50-9; *Pjesma velikoj materi*, 1-51-6; *Život u pjesmi*, 7-51-8; *Elektra*, 10-51-8; *Tri kralja*, *Pokolj nevinih*, *Bijeg u Egipat*, 12-51-8; *Maj-ka*, 1-52-7; *Smrt i preobraženje*, 4-52-8; *Tobija i Anđeo*, *Sjećanje na Europu*, 10-52-6; *Hor-tus conclusus*, 10-52-7; *Slavuj*, 12-52-8; *U tunelu*, 5-53-6; *Dock-Sud*, 12-53-4; *Klepsidra*, *Susreti*, 13-53-30; *Posljednja večer*, *Novi dan*, 22-53-6; *Zbogom, kućo bijela*, 169-54-6; *Spomenik*, 181-54-5; *Pod konac ljeta*, 185-54-6; *Proljeće na sagu*, 186-54-6; *Dioskuri*, 189-54-6; *Odisej*, *Itaka*, 189-54-7; *Proroci*, *Orfej u podzemlju*, 195-55-5; *Krut mjesečev krajolik*, 199-55-5; *Pjesma mrtvom djetetu*, 200-55-5; *Tijelo noći*, 202-55-5.

7 *Pavao Štoos: Kip domovine* (1945), 4-48-1, 2. i 3; *Anđelu Hrvatske*, *Zeleni brijeg*, 2-50-3; *Povratak*, 3-50-3; *Poslanica mome knezu Bernardinu Frankopanu*, 4-50-10.

8 *Lepoglavski patnik*, *Nadbiskupu Stepincu*, 10/11-47-5; *Dobrom Svetom Vlahu*, 2-48-3; *Mo-litva uskrslom Spasitelju*, 3-48-1; *Duga*, 1-49-3; *Selo u maslinama*, 4-49-5; *Blagdan svih svetih*, 11-50-8; *Božićna zvona u mraku*, 190-54-2.

9 *Svu sam noć kod kuće bio*, 12-47-4; *Makovi na livadi kod Bleiburga*, 6-48-8; *Mjesec u puni-ni*, 11/12-49-9; *Na more dodji*, 2-52-6; *Doplovi opet*, *Moj dvor*, 12-52-22.

10 *Titraji duše*, *Costanera*, 10-50-7; *Oči su zlatom blistale*, *Odakle zoveš*, 5-52-6; *Ljepota*, *Večer je pala*, 12-52-12; *Ti si ko riječ...*, 7-53-7; *Netko me zove*, *Dugo u noć*, 13-53-10; *U bratimstvu Sv. Franje*, 15-93-3.

11 *Balada o majci, što čeka*, 2-52-2; *Prvo jutro u tuđini* (*Svanuće*, *Budjenje*, *Molitva*), 12-52-26.

(Fr.) Blas (Vlaho) Margaretich¹², Lucijan Kordić¹³, Iv. Ev. Šarić¹⁴, Alan (Alija) Horić¹⁵, Mara Lelas¹⁶, fra Leonardo Rusković¹⁷, Enver Mehmedagić¹⁸, Andrija Roglič¹⁹. Slijede ih autori s jednom pjesmom (neki potpisani inicijalima i vjerojatno pseudonimima) Frano Alfirević (prijevod na španjolski pjesme *Čempresi – Cipreses*²⁰), Rudolf Baričević, J. A. M., K. M., Hrvoje Ledenički (Jure George Prpić), Radovan Novljanin, Božo Viljetić. Od pokojnih pjesnika objavljeni su Djore Dr-žić, Marko Marulić, Hanibal Lucić, Ivan Gundulić, Silvije Strahimir Kranjčević, Antun Gustav Matoš, Đuro Sudeta, Aleksa Kokić, Branko Klarić i Ljubo Wiesner.

Od stranih pisaca objavljena je poezija Paula Claudela, Rainera Marie Rilkea (prev. V. Vida), Thomasa Mertona (prev. I. Parica), Sv. Franje Asiškog (prev. Iv. Ev. Šarić), Paula Valéryja (prev. V. Vida), Julesa Superviellea (prev. V. Vida), Henryja Michauxa (prev. V. Vida), Sv. Terezije od Maloga Isusa (prev. I. Lendić), Sv. Ivana od Križa (prev. I. Lendić), J. V. von Scheffela (prev. J. Cvrtila), Percyja Bysshea Shelleyja (prev. B. R. /Bogdan Radica/). U lirsku prozu možemo ubrojiti tekstove Viktora Vide²¹, Paula Claudela²² i Alana Horića²³.

3.1.2. Esej

U 11. broju 1948. bilježi se prvi veći književni esej Ive Lendića o Frančosu Mauriacu, a u 12. broju esej posvećen „pjesniku *Katedrale*“ Karl-Jorisu Huysmansu te Thomasu Stearnsu Eliotu kao nobelovcu²⁴. I esejom je najplod-

12 *Te encontré al terminar tu largo camino*, 11-52-3; *Al Santo que Inventó el Pesebre*, 12-52-11; *A la estrella de mi vida*, 4-53-10; *A Jesus*, 9-53-7; *El Gorrión de Campanario*, 11-53-7; *A la Primera Flor de los Olivares: El Exodo se Santa Clara, En la Soledad de San Damian*, 13-53-6; *Abro el Corazón a Mi Dios*, 14-53-4; *Derramaste Perlas en mi Templo*, 15-53-6; *Madre, recibeme ahora*, 16-53-6; *Oh, ciruelo de mi jardín*, 17-53-6; *Mi plegaria apasionada*, 169-54-1; *El salmo de mi sueño*, 196-55-5.

13 *Molitva, Ideal*, 12-52-31; *Svibanj*, 174-54-1.

14 *U tamnoj noći*, 12-52-17; *Uspomene*, (1. i 2.) 15-53-6.

15 *U krošnj*, *Svemir na dlanu*, 13-53-24; *Pjesme o dobrom Bogu: Ja i zemlja, Čovjek i Bog, Težak dan*, 13-53-31; *Dijete (mom sinčiću)*, 17-53-5; *Žetva*, 19-53-7; 22-53-10; *En avant, Tegobe, Progres*, 168-54-3; *Spremnost, Odluka*, 171-54-6; *La Catastrophe Humaine – Ljudska katastrofa* (franc. i hrv.), 185-54-7; *Cycle, Svijet na Zapadu*, 191-55-6.

16 *Odkud?, Mladost u proljeće*, 22-53-8; *Jesen*, 179-54-8.

17 *Uskrsnuće. Isus se prikazuje svojoj Svetoj Majci*, 173-54-1; *Pjesma o ljubavi*, 177-54-10; *Gospin Deloriti*, 199-55-4.

18 *Razočaranje, Nada*, 174-54-6; *Na željezničkoj postaji*, 176-54-3; *Legija idealista*, 183-54-6 i 7.

19 *Božićno sjećanje (Badnjak, Polnoćnica, Zornica)*, 12-47-2; *Božićni san*, 12-48-10.

20 Pjesma je u tiskanim izdanjima naslovljena i *Čempresi kraj mora*.

21 *Zavičaj*, 6-50-4; *Idila, Djetinjstvo, Kos, Lovorika i jaganjci*, 12-52-23; *Duhovna Hrvatska*, 15-53-5; *Magla prošlosti*, 21-53-9.

22 *Križni put 4. i 11. postaja* (prev. I. Lendić), 3-52-6.

23 *Pjesma mladosti*, 17-53-7.

24 Osim toga, Lendić je objavio esej *Tišina, ona duboka tišina*. Elementi franjevačkog um-

niji Viktor Vida²⁵, a slijede ga Dušan Žanko (pseud. Spiridion)²⁶, Marica Meštrović-Peliciarić²⁷, dok po jedan esej imaju A. M. (*Papini zadnjeg desetljeća*, 4-50-8), Jean Rousselet (*Max Jacob pjesnik koji je našao Boga u siromaštvu i ljubavi*, 7-50-6. i 8), Jacques Chevalier (*Kako je Bergson našao Boga*, 9-52-6. i 7), Karlo Mirth (*U gradu kalifa i torerosa /Cordoba/*, 3-53-8. i 11), Ivo Pa-rica (*Jacopone da Todi*, 5-53-6. i 12), Branko Kadić (*Evelyn Waugh. Susret s Hrvatom u njegovom djelu Scott-Kings Modern Europe*, 9-53-6), Dundo Ivo (Ivo Bogdan?; *Gospi od Anđela pod Orebićem. Uspomene jednog hodočasnika*, 195-55-5) te nepotpisan esej *Na području ideja i problema. Claudeliana* (o P. Claudelu) (202-55-4. i 5), no vjerojatno Lendićev jer autor na početku član-ka donosi napomenu da je prethodno u nekrologu, koji je Lendić napisao, bio najavljen članak o Claudelu. Od stranih pisaca objavljeni su esej Giovannija Papinija *Nova molitva Kristu* (1-48-3. i 13) Sigrid Undset *Kraljevstvo slobode. Sigrid Undset o intimnoj drami vlastita obraćenja* (7-49-7, 8. i 11, 12) te Ga-briela d'Aubaredea *Susret s Danielom Ropsom* (175-54-6. i 7).

3.1.3. Kratka proza i drama

Kratka proza može se razdijeliti na kratku priču, novel(et)u i crticu. Prva je *Božićna priča* Ksavera Šandora Gjalskoga u 12. broju 1948. Slijede ulomci iz romana *Moć i slava* Potajna misa Grahama Greena (9-49-6. i 10), *Milivoj Magdić svjedoči za Krista*, ulomak je iz romana Antuna Bonifačića *Bit ćete kao bogovi* (5-51-6. i 8), *Same među demonima*, ulomak iz istoimenog romana Marijana Mikca, s najavom da će roman biti objavljen španjolskom jeziku (12-52-24, 25, 26) i Franza Werfela *Bernardičina pjesma* (193-55-1. i 7). Slijede

---

brijskog pejzaža i franjevačke duhovnosti (pseud. J. Jinar), 10-51-8; *Pjesnik kršćanskog univerzalizma. Uz počast francuske nacije* Paulu Claudelu, 3-52-6. i 12.

- 25 *Veliki učitelj reda (Goethe)*, 7-52-6. i 11; *Valery ili strast inteligencije*, 8-52-6; *Ćaskanje o pjesnicima. Vječni romanticizam, fantazisti i goliardi*, 10-52-6. i 12; *Odjeci Maritaina. Uz 70. Godišnjicu francuskog filozofa*, 11-52-6. i 10; *Jaspersova Endopatija*, 12-52-10; *Žuta pustolovina. Povodom 100-godišnjice rođenja Vincenta van Gogha*, 7-53-10; *Metma-orfoze artifexa. Uz 70-godišnjicu Ivana Meštrovića*, 13-53-18. i 21; *Kavane, caffè, caffè* 16-53-6; *Istok i Zapad*, 16-53-7; *Matoš i Mostovi Srdačnosti*, 184-54-6; *Eugenio D'Ors – pobornik reda*, 187-54-6.
- 26 *Georges Bernanos. O prvoj godišnjici smrti velikog katoličkog pisca*, 8-49-8-9; *Bernanos kao esejist*, 3-50-6; *Transformacija Giovannia Papinija. Povodom 70-te obljetnice života*, 4-51-6, 7; *Francois Mauriac. U povodu Nobelove nagrade za literaturu*, 12-52-8. i 31; *Franjevac Bez habita. Uz stogodišnjicu smrti Frederica Ozanama (1853-1953) (potpisano S-n)*, 15-53-6. i 8.
- 27 *Pjesnik, svijet i samoća. Reiner Maria Rilke*, 2-51-6 i 7; *Coctauil party od T. S. Eliota*, 7-51-8.

kratke proze B. J. Šabana (Josip Blažina) *Hrvatska muza i ostali muzikanti* (12-52-12) i *Tri nesretne ljubavi Petra Balaštrade* (13-53-14. i 15). Niko Vrmac objavio je „fragmente iz pomorskog dnevnika“ *Navigare necesse est...* (13-53-26. i 27), Viktor Vida *Jesen u Umbriji* (13-53-32) i *Monsinjor Patatina* (171-54-6). Slijede crtica Piera Bargellinija *Posljednji susret* (17-53-7), Alana Horića *Poznanstvo* (175-54-7), Zdenka Ćurina *Krštenje* (191-55-10), Giselle de Goustine *Uskrsna legenda* (197-55-1. i 7) te pripovijest Antuna Borozana *Božićna simfonija* (22-53-9, 10, 11, 12, 13).

Drama je samo jedna – ulomak iz drame *Slomljeni svijet* Gabriela Marcela (11/12-49-7. i 15)

3.1.4. Književni prikaz i književne vijesti

Književnih prikaza i vijesti velik je broj, većinom redakcijskih. Navodimo: *Ubijen Gabro Kostelnik – nekada i hrvatski književnik* (1-49-2); *Novi uspjeh Paula Claudela (Razdioba podneva)* i *Novo Jorgensenovo djelo (Sveta Brigi-ta)* (4-49-7); *Novo književno djelo Antuna Bonifačića*. Najavljuje se osnutak Društva Hrvatskih Književnika u emigraciji i osnutak *Hrvatske revije* (8-50-8); *Umro Maxence van der Merch* (2-51-7); *Sloboda i slobode. Idejna pozadina romana A. Bonifačića Bit ćete kao bogovi* (5-51-6. i 8); *Slavko Kolar isključen iz Društva književnika Hrvatske* (9-51-12); *Zbirka pjesama Luciana Kordića (Zemlja)* (9-51-12); *Smrt pjesnika Mihovila Nikolića* (10-51-8); *Trogrančiče-va antologija hrvatske lirike* (7-53-11. i 12); *Umro Hilaire Belloc* (12-53-4); *Chesterton o Bellocu* (prev. V. Vida) (12-53-4. i 8); *Joergensen je odputovao iz Asiza* (174-54-6. i 8); *Hrvatski pjesnik izdao zbirku pjesama na kasteljan-skome jeziku* (Enver Mehmedagić) (187-54-10); *Zavjet i roman Franza Werfela* (193-55-1. i 7); *Umro Paul Claudel* (194-55-4); *Henri Daniel-Rops. U povodu izbora za člana Francuske akademije* (197-55-4).

Franjo Trogrančić ima nekoliko naslova: *Smrt Sigride Undset* (7-49-7); *Hrvatska književnost i inozemstvo. Razmišljanja o problemima hrvatske književnosti* (11-50-8. i 15); *Samobitnost hrvatskog jezika i književnosti. Razmišljanja o problemima hrvatske književnosti* (12-50-8. i 10); *Vrijedno djelo o hrvatskoj sredovječnoj književnosti. Letteratura medioevale degli Slavi meridionali* (1-51-6).

Ante Planika (Ivo Lendić) donosi prikaze romana Grahama Greena *Moć i slava* (9-49-6), poezije Viktora Vide (9-51-8. i 14) i romana Marijana Mikca *U povorci smrti. Hrvatska tragedija na Bleiburgu u romanu* (193-55-4) te se

osvrće na vijest o smrti Ljube Wiesnera *Bol je pjesnika zgusnuta patnja naroda. U Rimu je umro u jednoj umobolnici najmiliji učenik A. G. Matoša pjesnik, prognanik i mučenik Ljubo Wiesner* (8-51-6).

Viktor Vida također ima više priloga: *Zapis o književnosti. Povodom smrti Vladimira Nazora* (10-49-8. i 13), *Humilis u Magic Cityu. Povodom Tinove 60-godišnjice* (8-51-6. i 10), *Bilješke uz zbirku Srečka Karamana* (2-52-6), *Pjesnik i duša grada. Luka Brajnović* (2-52-7), *Žetva smrti. Benedetto Croce. Paul Eluard* (12-52-23), *Kroz život i knjige* (4-53-4) te *Pohvala starih pjesnika. Povodom Trogrnačičeve Antologije hrvatske lirike* (8-53-1).

Ivo Parica piše o Thomasu Mertonu (11-51-8. i 14) i poeziji Lucijana Korđića. (*Zemlja, pjesme, Rim 1951.; 7-52-6*). Dva priloga ima i Ivan Vitezić: *Hrvatsko glagoljaštvo* (12-52-15. i 16) i vijest o smrti pjesnika o. Bone Zeca (189-54-10). Djuka Baloković prikazao je biografsku pripovijest o nadbiskupu Stepinca Pavla Jesiha (12-52-22). Fra Leonardo Rusković donosi vijest *Umro don Nedjeljko Subotić* (s opaskom uredništva, 1-51-6). Inicijalima su potpisani prilozi K. A. Just. (Oton Knezović?) *Antun Gustav Matoš. Uz 40. obljetnicu njegove smrti* (193-55-5. i 8) i V. C. *Knjiga novela Marijana Mikca* (12-51-8). Nepotpisani su prikazi Đuro Sudeta. Uz dvadeset i petu godišnjicu smrti najfranjevačkijega hrvatskog pjesnika (11-52-6), *Vrata Sunca Ivana E. Šarića. Izdanje Knjižnice 'Osvit' 1953.* (15-53-7) te *Hvar u hrvatskoj književnosti. Uz 400. godišnjicu smrti Hanibala Lucića, pjesnika prve hrvatske drame svjetovne sadržine* (19-53-6).

Tri je polemička eseja s fra Kvirinom Vasiljem objavio Viktor Vida: *Kritičar u procentima* (11-53-6); *Ahil i kornjača. Skica za sociološku i kulturnu studiju* *Ridendo castigare Mores* (14-53-6. i 8) i *Paleolitik* (17-53-6). *Feljton o Janjini i Janjinama. Plebiscit plemenite pelješke krvi za hrvatsku slobodu* napisao je Ivo Lendić (4-49-3. i 5).

Posebice treba istaknuti zanimljiv članak *Književnost u okupiranoj Hrvat-skoj* (5-48-11), objavljen pod nadnaslovom „Iz zarobljene domovine“, u ko-jemu, kako se čini, *insider* iz Hrvatske Dr. T. Cetinski²⁸ (pseud.) raščlanjuje domovinske književne prilike, ali izražava i stanje duhova među književnom emigracijom. Utvrdivši da „danas Zagreb ima samo jedan knjiženi časopis ‘Re-publiku’“, pisac citira neka kritička zapažanja tadašnjeg eksponenta nove, so-cijalističke literature Marina Franičevića o nedostatku kritike i tekstova koji bi

28 Pseudonim upućuje na Milana Begovića, koji se služio pseudonimom Tugomir Cetinski, a kojemu je nakon rata Sud časti Društva književnika Hrvatske zbog javnog djelovanja u

kvantitativno i kvalitativno „pokrili“ temu narodnooslobodilačke borbe, te je, sve u svemu književna slika u Hrvatskoj „porazna“, što vidi očitim dokazom „nesposobnosti današnjeg komunističkog društva“, čemu uzrok nalazi u nedostatku slobode misli i izražavanja. Referirajući se na pisce koji su tih tjedana bili u Beogradu predstavljati hrvatsku književnost, autor polazi od mnijenja da hrvatska književnost nema pravih književnika, pa daje nekoliko osebnih karakterizacija. Gustava Krkleca i Slavka Kolara smatra „beskičmenjacima“ i „jeftićevcima“, čime aludira na njihovo glasovanje za listu Bogoljuba Jeftića na izborima 1935., a za Kolara kaže da je dobar književnik, ali loš karakter. Ivan Dončević *stari je komunist*, ali slab književnik, Franičevića i Kaštelana drži nepoznatima (Kaštelan je, k tome, piše, surađivao u ustaškim časopisima), Vladimir Popović nije Hrvat, a nije ni književnik, dok Krleža nakon rata nije ništa napisao te zaključuje: „Mi pak ne trebamo zdvajati. I u domovini i u emigraciji tinja žeravica slobodne hrvatske književnosti, koju oznaške metode mogu pri-vremeno potisnuti, ali nikada uništiti. Epoha komunističke okupacije ostat će u hrvatskoj književnosti kao prolazna epizoda, koja je uza sve zlo imala i to dobro da je konačno likvidirala sve one ‘književnike’ kojima je pojam kičme bio potpuno nepoznat.“

4. Zaključak

Književni opus u *Glasi Sv. Antuna* obuhvaća poeziju, kratku prozu, književni esej, kritiku i prikaz, rubno dramu te brojne vijesti vezane za književnost. Kada je o poeziji riječ, ona je stilski trendovska, s prevlašću kratkih oblika slobodnoga stiha. Tematski je primarno duhovna (kršćanska) i domoljubna, zatim misaona i pejzažna. Pjesničkom originalnošću izdvajaju se Viktor Vida, Ivo Lendić i Antun Bonifačić, no zanimljive su pjesničke pojave i manje poznati Alan Horić i Ivo Parica, a na španjolskome jeziku Vlaho Margaretić. Kao originalne i osobito uspjele primjere poratne duhovne domoljubne poezije posebice treba spomenuti Bonifačićeve pjesme *Kip domovine* (1945) i *Anđelu Hrvatske*, Vidine *Duhovna Hrvatska* i *Željezni zastor* te Žankovu *Anđelu čuvaru Hrvatske*.

Eseji odišu akribijom. Iz naslova se mogu uočiti dvije temeljene zaokupljenosti, a to su hrvatska i francuska kultura, posebice književnost, s ponekim

---

razdoblju NDH zabranio objavljivanje, no ne može mu se sa sigurnošću pripisati.

izletom k drugim nacionalnim kulturama, uglavnom vezano za katoličku kulturu (njemačka, danska, norveška). Kada je o stranim piscima riječ, preteži-tu su također u fokusu katolički pisci. Viktor Vida dao je i u eseju zapažen opus. Suvereno krećući se književnošću i likovnim umjetnostima, iskazao je na prijelazu svojih četrdesetih i pedesetih godina izvanrednu erudiciju i stilsku bravuroznost. Misao Ive Lendića teleološki je usredotočena i čvrsta (što ga je tridesetih godina činilo najizrazitijim, pa i najvažnijim polemičarom s Krležom /Lasić, 1989, 209/29), dok je Dušan Žanko izvrstan stilist, metafizički pronicav, s istančanim osjećajem za gradaciju i kompoziciju teksta. Vidini, Lendićevi i Žankovi eseji estetski pripadaju vrhu hrvatske esejistike, što su kasnijih godina pokazali i dokazali tekstovima u Hrvatskoj reviji.

Često je u svim žanrovima istaknuta antitetičnost kršćansko-nekršćansko. Prate se, s hrvatske (i) katoličke točke, recentni događaji i pojave na književno-me polju, kako domovinskom, tako iseljeničkom i općesvjetskom, uz izrazitu kritiku komunizma i Jugoslavije (nerijetko s porugom nazivanom i *Titoslavija*).

Nedvojbeno je *Glasi Sv. Antuna* do pojave Hrvatske revije imao najistaknu-tiju kulturnu ulogu u periodici hrvatskoga iseljništva, ujedno ulogu elitnog okupljanja hrvatske inteligencije, prije svega katoličke, bez izrazitih stranačkih preferencija. U tom sklopu može se promatrati značenje i značaj književnih pri-loga u njemu. Naime ne samo što već pojava takva glasila u prvome poratnom desetljeću znači snažan idejno-duhovni kontrapunkt i osvježanje u odnosu na tih godina gotovo zamrlu domovinsku književnost nego se u spomenutim vrsta-ma i žanrovima ističe akribijom i estetskom visinom. Za razliku od domovinske književnosti, koja se bori za puki opstanak, mukotržno tražeći malo „zraka“ u snažnom stisku komunističke ideologije, što će joj koliko-toliko uspjeti tek pojavom krugovaškoga naraštaja (premda će i on biti priklješten ideološkim ostracizmom), književnost je hrvatskih emigrantskih pisaca otvorena duhovnim i nacionalnim temama, upravo dakle onim koje su iz domovinske književnosti gotovo izgnane, dapače im je izrazito sklona, no, kako je napomenuto, ostavši neideološka i apolitična u stranačkom smislu. Prilozima pak na španjolskome jeziku časopis je pokazao inkulturalnu otvorenost prema ne-hrvatskom čitatelj-stvu s nakanom da se i njemu približe hrvatsko pitanje i hrvatski duh. Ta knji-ževnost isto tako, nužno odražava mentalno, duhovno, političko, pa i socijalno

29 Lendićeva je polemika „najznačajnija polemika u cijeloj literaturi o Krleži jer je otkrila najdublju kontradikciju Krležine misaone strukture a pred nas je (u) punoj jasnoći posta-tila pitanje kako se odnositi prema istini koju o nama izriče naš najveći/krvni neprijatelj“.

stanje poratne hrvatske intelektualne emigracije i u tom pogledu zrcalo je za nju teškog i tragičnog vremena. Naposljetku, ona je autentičan rukopis života jedne važne hrvatske intelektualne i književne generacije, nasilno istrgnute iz domovine, no duhom domovinske i nacionalne, izrazito obilježene kršćanskim univerzalizmom. Tim samim *Glas Sv. Antuna*, iako nužno ograničen na kraće književne oblike, može se u godinama svojega izlaženja smatrati reprezentantom najviših dometa naše književne riječi, ne samo u iseljeništvu nego i u cjelini hrvatske kulture toga vremena.

Popis izvora i literature

Glas Sv. Antuna, 1947. – 1955.

Leksikon hrvatskoga iseljništva i manjina (2020). Vlado Šakić, Ljiljana Dobrovšak (ur.), Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar; Hrvatska matica iseljenika.

Lasić, Stanko (1989). *Krležologija ili povijest kritičke misli o Miroslavu Krleži. Knjiga prva: Kritička literatura o Miroslavu Krleži od 1914. do 1941.* Zagreb: Globus.

Listeš, Srećko (2015). *Emigrantska Hrvatska revija*. Zagreb: Naklada Bošković.

Mirth, Karlo (2003). *Život u emigraciji*. Zagreb: Matica hrvatska.

Novak, Božidar (2005). *Hrvatsko novinarstvo u 20. stoljeću*. Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga [etc.].

Radica, Bogdan (1984). *Živjeti nedoživjeti*. Sv. 2. München; Barcelona: Knjiž-nica Hrvatske revije.

Glas Sv. Antuna, https://hr.wikipedia.org/wiki/Glas_sv._Antuna, pristupljeno 10. rujna 2022.

Literary Articles in *Glas Sv. Antuna* (1947-1955)

Summary

With the end of the Second World War in 1945, Croatian literature experienced a major break and, undoubtedly, a political fracture. A significant number of writers emigrated for political reasons, continuing their literary life abroad. In 1947, the periodical *Glas Sv. Antuna* was launched in Buenos Aires under the patronage of the Croatian Franciscans. The writer Ivo Lendić was editor-in-chief of the journal. In addition to religious and political texts, the periodical also published literary texts: poetry, short prose, essays, literary reviews and literary criticism. The appearance of such a periodical only two years after the end of the war meant an ideological and spiritual counterpoint to literature in Croatia at the time, where writers were under strong political pressure in the name of the Yugoslav idea, and communist ideology. The aim of this article is to record the basic facts regarding the authorship and number of literary contributions by types and genres. It also aims to highlight the more important among them in terms of artistic and other features, as well as to evaluate the literary relevance of the *Glas Sv. Antuna*, which played a representative role for this literary generation in emigration, and whose works were marked by a patriotic spirit and Christian universalism.

Keywords: *Glas Sv. Antuna* (Voice of St. Anthony), Croatian literature, Croatian emigration, patriotism, Christian universalism.